

Aan: Provinciale Staten

Datum
22 juni 2017
Onderwerp
Reactie ZLTO transitie veehouderij

Contact
Herman.litjens@zlt.nl
Hendrik.hoeksema@zlt.nl

Kenmerk
17hlitje173jwe

Geachte Statenleden,

Bij het uitbrengen van de UBA, de transitiebrief van november 2016 en de inspraak op de verordening ruimte van maart 2017 heeft ZLTO uitgebreid gereageerd op de plannen van de provincie Noord-Brabant. In onze brieven hebben we aangegeven dat de plannen leiden tot verdere schaalvergroting, de grote groep van middenbedrijven het erg moeilijk gaat krijgen en dat de voorstellen nauwelijks of niet bijdragen aan het verminderen van de stikstofdepositie en dierenaantallen. Het steekt bij veel van onze leden dat er de afgelopen tijd vaak in abstracties en in het algemeen over de veehouderij gesproken wordt zonder dat men weet wat de maatregelen in de praktijk betekenen.

De gepresenteerde onderzoeken bevestigen onze vermoedens uit onze eerdere reacties. Meer dan 500 bedrijven worden gedwongen eerder te stoppen. Voor bedrijven die wel doorgaan betekenen de plannen een fors verlies aan inkomen. Het milieurendement daarentegen is laag. Het levert slechts 4% tot 5% aan feitelijke milieuwinst (feitelijke depositie) op. Deze mogelijke milieuwinst is dan alleen het gevolg van de maatregelen gericht op de landbouw. Als het GS trouwens om deze milieuwinst te doen is, waarom wordt de ruimte dan meteen weer ingezet voor andere economische activiteiten?

Een paar jaar geleden is het verbond van Den Bosch afgesloten. Belangrijk onderdeel van het Verbond van Den Bosch was dat er beter samengewerkt moest worden in de keten. Dat er nieuwe concepten ontwikkeld moesten worden en bedrijven hier een betere prijs voor hun producten zouden

krijgen. Veel van onze leden hebben deze handschoen opgepakt, werken in concepten, of het nu gaat om het 1 ster-vlees van de Dierenbescherming, Keten Duurzaam Varkensvlees, of biologische kippen- en varkensbedrijven. Veel van deze bedrijven horen tot het middensegment, juist deze bedrijven komen door de Brabantse plannen in de problemen. De schappen in de supermarkt liggen straks vol duurzaam vlees maar het wordt helaas niet meer in Noord-Brabant geproduceerd.

Met veel van onze opmerkingen, suggesties en aangedragen alternatieven is helaas weinig gedaan. Dat geldt ook voor het verminderen van het aantal dieren in Noord-Brabant. Zeker op locaties waar de hoeveelheid dieren teveel spanning oplevert met de omgeving en het milieu. Ook daarvoor hebben we eerder over alternatieven gesproken. Die zijn niet gehoord en nauwelijks serieus onderzocht. GS willen liever een beeld laten bestaan van een sector die niet levert. Dat is volstrekt onjuist en niet op een dialoog gericht. We beperken ons nu dan ook tot de hoofdpunten en de zaken die sinds maart 2017 veranderd zijn.

Stalderen

Stalderen in de eerder voorgestelde vorm had als groot nadeel dat de kosten volledig bij de ontwikkelaar kwamen te liggen en leek het erop of iedere gemeente zijn eigen stalderingsdienst moest oprichten. Wij zijn blij dat GS dit laatste nu niet doet maar GS slaat nu volledig door naar de andere kant. Om dit namelijk te voorkomen wordt in het gewijzigde voorstel een soort staatsmonopolie georganiseerd. Hoe dit vorm moet krijgen is niet uitgewerkt. Onze inschatting is dat dit monopolie praktisch onuitvoerbaar en juridisch niet houdbaar is. Onze inschatting is verder dat het minstens een jaar duurt voor een dergelijke dienst operationeel is en dan is het nog maar zeer de vraag of het ook in de praktijk gaat werken. Het gevolg is dat er tot die tijd geen enkele ontwikkeling mogelijk is. In praktische zin is er feitelijk sprake van een voorbereidingsbesluit. Daarnaast twijfelen we aan de juridische houdbaarheid. Volgens ons is het voorgestelde staatsmonopolie niet ruimtelijk relevant en leidt het formuleren van extra criteria al snel tot structuurbeleid. Dat is volgens ons niet de bedoeling van de Verordening Ruimte. In de nieuwste voorstellen is

het onduidelijk waar GS de kosten neerlegt. Onze inschatting is dat deze vooral bij de boeren terecht komen. Reden voor ons om mede ook door de stapeling van kosten door de andere voorstellen, de staldering in deze vorm af te wijzen. Mocht uw Staten op 7 juli toch tot invoering ervan overgaan, dan geven wij u in overweging te onderzoeken of een vorm van publiek-private samenwerking bij de oprichting van de voorgestelde dienst niet een veel betere is. Het vergroot in ieder geval de betrokkenheid van boer-burger-ketenpartijen. Ook verbaasd het ons dat nertsen ineens niet meer tot de hokdieren behoren en er met hun gebouwen niet gestaldeerd kan worden. De alternatieven voor deze locaties worden hierdoor kleiner en dat vermindert de waarde. In de juridische procedure is door de overheid steeds betoogd dat er voldoende alternatieven waren en daarom een schadevergoeding niet nodig was. Het landelijk verbod zonder schadevergoeding wordt hiermee nog wranger. Tot slot ten aanzien van dit punt; GS legt een relatie met criminaliteit en staldering. Prima, maar als dit daadwerkelijk een punt is bij staldering dan zou GS de al leegstaande stallen daarbij moeten betrekken. Daar wordt echter niet voor gekozen.

Verordening natuurbescherming

De eisen voor bestaande stallen worden naar voren gehaald van 2028 naar 2022. Althans, de maatregelen moeten dan zijn uitgevoerd. Boeren moeten wel een vergunbare aanvraag indienen voor 2020. Economisch en financieel voor veel bedrijven onverantwoord zoals ook uit het onderzoek van Connecting Agri&Food blijkt. De gevolgen zullen desastreus zijn. Sommige sectoren worden extra hard getroffen, zoals de varkenshouderij die de meest milieuresultaten heeft geboekt. Maar ook de kalverenhouderij wordt met een enorme kostprijsverhoging opgezaald. Daarnaast merken we op dat de eisen voor de verschillende sectoren zijn aangescherpt, ook voor categorieën waar tot nu geen eisen golden, zoals kalveren, jongvee, geiten en sommige biologische sectoren. Zelfs nertsenbedrijven moeten hun bedrijven aanpassen voor 2022 terwijl deze sector in 2024 verboden wordt. Deze nieuwe eisen zijn uitgewerkt zonder overleg met de sector en de andere partners. Dit is in tegenspraak met het afgesloten convenant maar wellicht gingen GS er sinds november 2016 zelf al vanuit dat het convenant niet meer bestond.

De eisen worden in de loop van de tijd verder aangescherpt. We merken op dat er geïnvesteerd moet worden in technieken die niet erkend zijn zoals bij jongvee of bij zoogkoeien met meer dan > 500 kg. We vinden het vreemd dat veehouders gedwongen worden te investeren in een stal die landelijk niet erkend wordt. Daarnaast worden de eisen periodiek aangescherpt. We gaan er vanuit dat bedrijven die nu investeren in een stalsysteem, ook weer voor 15 jaar of 20 jaar, afhankelijk van de diercategorie, gevrijwaard blijven. Dan zien we onvoldoende duidelijk in de stukken terug. De voorgestelde streefgetallen zijn destijds in het convenant opgenomen. In het convenant is ook afgesproken dat technieken voordat ze geëist kunnen worden beschikbaar en betaalbaar moeten zijn. Die zinsnede is GS blijkbaar vergeten. Wij vragen u GS op dit punt te corrigeren.

GS schaft ook intern salderen af. Voor het milieu is het een hele domme maatregel. Intern salderen stimuleert bedrijven naar nieuwe innovatieve technieken die verder gedaan dan de afgesproken eisen. Bovendien hoeven bedrijven niet alle stallen in een keer aan te passen maar kunnen ze op een meer verantwoorde manier en gefaseerd in hun stallen investeren. Dat intern salderen milieuwinst oplevert blijkt ook uit de resultaten van de afgelopen jaren. De varkenshouderij heeft hier het meest gebruik van gemaakt en de meeste milieuwinst behaald.

De voorstellen en het naar voren halen van de datum zullen ervoor zorgen dat veel veehouders zullen investeren in de nu beschikbare technieken. Deze zijn hun bekend, ook qua kosten. Daarnaast moeten zij nu binnen een hele korte tijd een afweging maken. De aanvraag moet immers 2020 ingediend zijn. Hierdoor zal uw wens dat veehouders gaan investeren in de technieken en stallen van de toekomst niet uitkomen en zal innovatie stil vallen. Conclusies die u ook uit de rapporten uit de bijlagen kan afleiden. Innovaties die straks niet meer uit Noord-Brabant komen en er ook niet zullen worden toegepast. Uw voorstellen zullen uiteindelijk leiden tot het verdwijnen van het in Brabant nu nog aanwezige systeem voor de ontwikkeling van innovatieve technieken. GS moet, net als wij, vasthouden

aan het oorspronkelijke covenant en met ons en de samenwerkende gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs, verder de innovatie aanjagen via positieve prikkels!

Ontwikkelruimte in de PAS

Nu duidelijk is dat er door het aanscherpen van de eisen en vervroegen van het aanpassen van bestaande stallen feitelijk weinig depositiewinst geboekt wordt, schermt GS ermee dat er ontwikkelruimte nodig is voor andere sectoren en dat de veehouderij maar moet inschikken. Het klopt dat de veehouderij tot nu toe de meeste ontwikkelruimte gebruikt heeft (95 %). De ontwikkelruimte voor de veehouderij was ook nodig vanwege het achterstallig onderhoud dat vanwege het mislukken van de depositiebank en andere jurisprudentie nodig was.

Er had ook **meer** ontwikkelruimte beschikbaar kunnen zijn. In Limburg en Noord-Brabant gelden vanaf 2010 de strengste eisen voor nieuwe stallen. Limburg heeft er voor gekozen om de helft van deze extra winst te gebruiken als ontwikkelruimte. Noord-Brabant heeft ervoor gekozen om deze extra milieuwinst ten goede te laten komen voor de natuur. U had anders kunnen beslissen. De voorstellen vanuit GS suggereren dat de problemen met het stikstofbeleid uitsluitend aan de boeren te wijten zijn. Met de bovenstaande alinea's laten wij zien dat dit geenszins het geval is. De politiek zit zelf aan het roer.

Sinds 24 februari 2016 hanteert de Provincie Noord-Brabant aanvullend beleid. Veehouderijbedrijven krijgen alleen ontwikkelruimte toebedeeld als ze met al hun stallen voldoen aan de eisen van bijlage 2. De ZLTO schat in dat er nog een beperkt aantal veehouderijbedrijven in aanmerking komt voor ontwikkelruimte uit de PAS. Bedrijven die aan deze voorwaarden voldoen hebben ook nauwelijks nog ontwikkelruimte nodig. We vragen ons af hoeveel ontwikkelruimte er uitgedeeld is aan veehouders die hun vergunning na 1 maart 2016 hebben ingediend? Als ontwikkelruimte echt het probleem is dan is er met de ZLTO best te praten over een alternatief zodat andere economische sectoren ook kunnen blijven ontwikkelen. Wij hebben u ook dat eerder laten weten maar ook hierop is niet gereageerd.

We vinden het daarbij natuurlijk belangrijk dat de rekening niet eenzijdig bij de veehouder komt te liggen en dat ook andere sectoren inspanningen moeten doen om de emissies omlaag te brengen. We twijfelen er overigens zeer aan of de ontwikkelruimte op is. Op 1 juli, net als ieder jaar komt er 16% aan ontwikkelruimte beschikbaar. Ondanks de hausse aan vergunningen in de eerste jaren is er nog steeds ontwikkelruimte in Noord-Brabant. Regelmatig wordt ons verweten geen alternatieven te bieden. Opnieuw, net als in eerdere brieven, laten we met bovenstaand voorstel zien wel degelijk na te denken over alternatieve voorstellen, je moet ze alleen wel willen horen.

Mest

Een van de belangrijkste uitkomsten uit de dialoog was dat mest geen afvalstof is maar een waardevolle grondstof en dat mestverwerking een bijdrage kan leveren aan de circulaire kringloop. GS stelde daarom voor om de stop op mestverwerking los te laten. We zijn zeer teleurgesteld dat GS opnieuw een rem zet op mestverwerking. Ook wordt er een zeer streng voorzorgsbeginsel toegepast bij gezondheid. Er is in november, in kader van de dialoog, een factsheet opgesteld ten aanzien van gezondheid. Belangrijkste conclusie, mits het management op orde is, zijn de risico's beperkt. We verbazen ons erover dat er nu ineens weer een veel strakkere koers gevaren wordt. Onze conclusie is dat het bij GS niet gaat om circulaire kringlopen. GS komt niet los van het oude mantra om het instrument van "mestverwerking" in te kunnen zetten voor het sturen op het aantal dieren. Daarnaast zullen door de nieuwe voorstellen (zie ook de 80% regel) investeerders in mestbe- en verwerking kopschuw worden. De financiële risico's zijn in Noord-Brabant domweg te groot geworden. Dat betekent weg innovatie.

Flankerend beleid

Met u zijn wij het eens dat na verwachting veel veehouders zullen kiezen voor een end-of pipe-oplossing zoals luchtwassers. Net als GS ligt onze voorkeur bij management- en stalsystemen die uitgaan van een bronaanpak. Daar waar uw flankerend beleid dit ondersteunt, zullen wij de Provincie steunen. Zoals wij echter eerder onderbouwd hebben

aangegeven, zullen uw andere voorstellen leiden tot het vastlopen van de innovatie, het verdwijnen van een voedingsbodem- en klimaat voor innovaties én bedrijven die dit kunnen toepassen.

Alhoewel financiering en uitvoering nog volstrekt onzeker zijn, zou uw flankerend beleid ondersteunend kunnen werken bij het met elkaar succesvol kunnen halen van de afspraken van het eerder overeengekomen convenant **2028**. Uw flankerend beleid zou een steun in de rug kunnen zijn voor boeren. De andere voorstellen van GS dwingt dezelfde boeren echter tot andere keuzes en maakt het ondersteunend beleid daarmee tot een wortel waarvan ze geen gebruik kunnen en zullen maken. De stok van GS is daarvoor domweg te groot. Daarnaast is het sympathiek voor (stoppende) boeren een ondersteuningsnetwerk op te zetten. Wij werken daar zelf al vele jaren mee. Het is nog wijzer als u ervoor wilt zorgen dat boeren geen onnodig gebruik hoeven te maken van dit netwerk.

Het zijn de keuzes van GS van deze stapeling aan maatregelen die meer dan 500 boeren en boerengezinnen in een ongewisse toekomst stort. Willen en wetens, uw eigen rapporten bevestigen dit. Dat is niet nodig. Dat is een keuze, ook uw keuze. Een keuze die leidt tot persoonlijke drama's, minder boeren, minder innovatie, grootschaligheid, verdere intensivering en een vrijwel gelijkblijvend dierenaantal en dat is niet onze keuze. Wij roepen u op om met onze ideeën andere wegen in te slaan en een beter perspectief te bieden aan burgers én boeren. Want boeren horen bij Brabant.

Met vriendelijke groet,

Janus Scheepers
Portefeuillehouder Ruimtelijke Ontwikkeling ZLTO